

SYD-sidan

Ett informationsblad från Svenska Fjällklubben – Syd

April 2022

Redaktör: Johnny Nilsson. Mail: johnil@telia.com

Styrelsen sektion Syd 2022

Ordförande: Leo Schneede, leo.stromberg@gmail.sea

Vice ordförande: Johnny Nilsson, johnil@telia.com

Sekreterare: Kjell-Åke Bernerson, kjell-ake@bernerson.se

Kassör: Torbjörn Nilsson, tobbeilund@telia.se

Ledamot: Jenny Lindström, fantasmurf@yahoo.se

Suppleant: Fredrik Fogelberg fredrik.fogelberg@telia.com.

Planerade aktiviteter 2022

14 maj Utflykt till Hallands Väderö.

Vecka 36 Fjällvecka i Klubbstugan Katterjåkk

Dessutom planeras för ett evenemang med Claes Grundsten och hans musikleverantör Fredrik Hagstedt.

Kommande aktiviteter:

14 maj

Hallands Väderö

Där ligger den. Lockande och samtidigt ruvande på en händelserik historia med gamla tiders sjöfart med alla dess sjömän som huvudrollsinnehavare. Trots namnet ligger ön i Skåne och vi drar dit på ett besök den 14 maj.

Plats: Hallands Väderö. Vi träffas på kajen i Torekov.

Datum: 14 maj 2022.

Tid: Klockan 09.30. Båten avgår 10.00.

Vecka 36

Fjällvecka i klubbstugan

Välkommen till en fjällvecka i Svenska Fjällklubbens stuga vid Katterjaure. I brytningen mellan sommar och höst har vi hyrt stugan en hel vecka. Här finns 16 bäddar och om vi blir fler finns det gott om tältplatser utanför. Vi gör med utgångspunkt från stugan dagsturer efter vad gruppen bestämmer. Vill man gå på en flerdagstur så går också det bra. Var och en bestämmer sitt program. Det är i dagsläget 11 personer som anmält sitt intresse av att hänga med på en trevlig hösttur till fjällen. Är även du intresserad så hör av dig snarast så vi kan boka en plats för dig.

Plats: Svenska Fjällklubbens stuga vid sjön Katterjaure.

Datum: Vecka 36 2022 (3-10 september).

Anmälan: Välkommen att anmäla ditt intresse till joh.nil@telia.com

Anmälda: Monica Andersson, Vänersborg, Ywa Daugaard, Dalby, Lena De Pedis, Höganäs, Fredrik Fogelberg, Åkarp. Åsa Granath, Göteborg, Johnny Nilsson, Staffanstorp, Torbjörn Nilsson, Lund Laila Persson, Åstorp, Nils Persson, Åstorp, Leo Schneede, Viken, Lars Westerberg, Staffanstorp

Genomförd aktivitet

Hovdala “Jakten på Gullspira” 3 april

Vandringslaget den här dagen bestod av 1 dam, 3 herrar och två hundar. Det blev, som utlovat, en härlig vandring om 12 kilometer. Vädret var utmärkt med sol merparten av sträckan. Mot slutet kom det även några snöflingor. Efter att ha mött upp på parkeringen vid Hovdala slott tog vi oss an vandringen och gjorde ett antal stopp för att bekanta oss med Hovdala slott, Hovdala Trähus samt vindskydden Birk, Birka och Ronja. Vi fick uppleva en fantastisk vy ut över Finjasjön från Trädhuset. Tyvärr var gårdsmejeriet Glada Geten stängt. Det blev ingen ostkaka gjord på getmjölk med hjortronsylt denna gång. Vi tog en kortare fika strax efter det att vi passerat Dalleröds Klack i gassande sol. Lunchen avnjöts ute på mossen där det finns en rastplats.lagom för 4 personer och två hundar. Vi avslutade med ett gruppfoto på höjden strax före sista sträckan innan Boketorp.

Torbjörn Nilsson

SKOHÖ

Andréexpeditionen med ballongen Örnen, mjuklandade den 14 juli kl 07.30 1897, efter 65 timmars luftfärd. Det visade sig, att det som Nils Ekholm – en av expeditionens medlemmarna 1896 – hade konstaterat, så läckte sömmarna mellan siden styckena som ballongen var konstruerad med, samt att styrlinorna som var Andrés ide, inte fungerade som tänkt. Dessutom tyngdes ballongen ner av isbildning på grund av temperatur-skillnaderna dag för dag samt mellan luftlagren. Därför havererade ballongen.

Nansen mötte André i Tromsø. Nansen var på hemväg från sin just genomförda släddragna polarfärd som avslutades på Frans Josef Land. Han visste vad det innebar att färdas bland Arktis isar och svåra klimat och avrådde André för en färd med luftballong.

Det gick alltså att förutse, men André var bunden, ansåg han, av utgivna löften och gentemot sponsorer. Nils Ekholm lämnade expeditionen 1896 och ersattes av reserven Knut Fraenkel. Avfärden flyttades fram till juli 1897. Det var inte lämpliga vindar för ballongfärd sommaren 1896.

Efter en lång fotvandring dragandes på en släde över isen under 87 dagar nådde expeditionen Vitön, en avlägsen ö intill Nordostlandet på Spetsbergen. Efter tio månader skickades en eftersöksexpedition ut under ledning av Alfred Nathorst, sedermera en erfaren Svalbardsforskare. Vitön är ofta isbelagd och översnöad och Nathorst som besökte ön vid två tillfällen, hittade inte Andréexpeditionens sista läger. Därmed var Andréexpeditionen förlorad.

33 år senare, den 5 augusti 1930, gick besättningen på säl fångstfartyget Bratvaag i land på Vitön för att undersöka öns sälbestånd. Det var en varm sommar 1930 och is- och snötäcket var ringa på ön och av en tillfällighet stötte man på resterna efter Andrés sista läger. Det dröjde ett par månader innan Bratvaags medförda lägerdetaljer nådde Tromsø.

Dagens nyheter skickade ut en journalist, Knut Stubbendorf. Till att göra en egen undersökning av Vitön. Han nådde Vitön den 5 september och hittade då åtskilligt mera av Andrés dödslägerplats, då snön smält undan ytterligare.

Den som vill veta mer om vad man hittade på Vitön vill veta mer om Andréexpeditionen rekommenderas ett besök på Gränna Polarmuseum (mitt favoritmuseum). Där finns välarrangerade utställningsmiljöer om Andrés ballongfärd till Nordpolen. Salomon August André var född och uppvuxen i Gränna.

Nu till rubriken SKOHÖ som texten ovan leder oss till.

Bland fynden på Vitön hittade man bland annat klädesplagg som burits av polarfararna. I Andrés ylletröja låg. Mellan lager av Sennegräs (som användes som SKOHÖ) Andrés båda dagböcker. Den ena fulskriften (och som ger oss hela färdbeskrivningen) och den andra tom och oskriven.

Dagböckerna var inlindade i Sennegräset som fungerade som skydd för väta och sedan inlindade i Andrés ylletröja, i sin tur innesluten i ballongsiden väv. André insåg troligen att det skulle dröja innan eftervärlden eventuellt skulle hitta lägret om ens alls. André insåg nog också att lägret i bästa fall skulle upptäckas efter polarfararnas död. Dagböckerna var fuktskadade men kunde återställas med hjälp av läskpapper och utgör nu de kunskaper vi har om expeditionen.

Många polarexpeditioner använde skohö enbart eller tillsammans med ullsocka i sina rymliga polarskor. Skohö används än i dag då höet kan formas efter fotens form och behov.

SKOHÖ är en sammanfatande benämning på starr, gräs och halm som insamlats, torkats och beretts för att användas som isolering i skor. Skohö tillverkat av starr användes av samer och nybyggare i Norrlands inland till långt in på 1900-talet och kan användas än idag. Skohö heter *gámasuojne* på lulesamiska.

Samer skördade starren som skulle användas till skohö i augusti. Skörden skulle räcka ett helt år. Famiöjer hade ofta särskilda skohöställen, *suojnesaddje*. De allra bästa fann man vid bäckar, myrar och inne i videsnår. När man skördar starr skär man av den med en kniv så nära marken som möjligt. Det allra bästa skohöt finns vid den nedre delen av starren. Starren rensades från grova strån, ax och ris som följt med och lades i buntar. Bra starr att tillverka skohö av är mjukt och högt och det innehåller också mindre ax.

Då man skurit, rensat och buntat knippen kunde man bearbeta starren. Det finns olika sätt att få den mjuk. Man kan slå den mot en vass sten eller dra den genom en spikkam, vilket var en bräda med spikar som starren drogs igenom. Innan man flätar skoöet låter man det delvis torka. Skohöflätorna som sedan gjordes hängdes upp på en stång för att torka färdigt. En skohöfläta som flätas i två flätor heter *bilggá*.

Skohöflätor tar mycket plats. Ville man förvara skohö i en njalla, en förrådsbod på en stolpe, eller ta det med sig i en pulka vid flyttning, tillverkades en *vierra*, en skohöring. Skohöt virades på en rundbunden videslana tills det bildade en krans. Nybyggare och skogssamer sålde ibland färdigberett skohö till fjällsamer.

När man skall torka skohö beror det på hur man bor. Befinner man sig i en stuga, går det fort. Det är oftast oanvändbart efter efter några dagar. I en stuga förvarades skohö oftast i en skohöstol som ibland kunde vara tillverkad av en ihålig stubbe. Sover man i en kåta lägger man skohö en bit bort från elden en stund. Därefter kunde man sätta tillbaka det i skorna. I hör värme eller sol smulas skohö sönder.

Skohö suger upp svett från fötterna, vilket håller fötterna fina, mjuka och torra vid användande och bevarade Andrés dagböcker.

Texten ovan om skohö är lånad från en uppslagsbok.

Museet Ajtte i Jokkmokk har gjort en film om användandet av skohö. Youtub: SKOHÖ Hur fyller man sina skor med skohö. Johan Kuhmunen berättar.

Gustav Skum. Sonson till Nils Nilsson Skum med ett par rullar skohö.

En artikel av Rolf Nielsen

Hans Fowelins nya bok “Otiligänglighetspunkten”

Den 9 april presenterades vår sektionsskamrats bok “Otiligänglighetspunkten” vid ett evenemang i Lund. Ett 40-tal personer hade mött upp för att övervara tilldragelsen. Hans har tidigare skrivit två vandringsguider, “Vandringsturer i Sarek” och ”Präststigen”. Den nya boken är Hans debut som romanförfattare.

På bokens baksida presenteras handlingen enligt följande:

“På sin semester reser Jörgen Friedman till Lappland för att söka upp Otillgänglighetspunkten - den plats i Sverige som ligger längst bort från farbar vägar. Några dagar senare påträffas hans sönderslagna kropp under ett högt fjällstup i Sareks nationalpark.

Alla, även polisen, betraktar händelsen som en tragisk olycka. Men Jörgens syster Sara kan inte släppa tanken på att något annat ligger bakom hans död. I hemstaden Lund börjar hon söka upp människor som kanske kan ge svar. Därefter reser hon på egen hand till samma område som brodern. I hennes byxfika finns hans dagbok, som borde innehålla viktiga ledtrådar.

Färden sker i en vild och dramatisk fjällnatur men också i Jörgens och hennes eger inre. Snart får hon sällskap - fast vem är egentligen den trevlige unge mannen som hon vandrar med? Och stämmer känslan av att någon har följt efter henne ända upp på fjället?

Efterhand går det upp för Sara att mycket står på spel, inte bara hennes eget liv.”

Jag har vandrat uppemot 10 gånger i Sarek och förstod av introduktionen att många Sarek-miljöer finns med i boken. Jag ser fram emot många sköna stunder i denna boks sällskap.

Johnny Nilsson

Aktivitetsförslag?

Går du och ruvar på en idé om en trevlig och intressant aktivitet som du tycker borde genomföras inom

vår sektion? Hör av dig! Vi har visserligen som du kan se av förteckningen nedan många planerade aktiviteter men det finns plats för fler. Skicka ditt förslag på mail till johnil@telia.com.

Har du en bra fjällberättelse?

Har du en bra berättelse om en fjällupplevelse?

Vi fortsätter med att publicera berättelser från våra medlemmar. Har du också en bra historia du vill dela med dig med dina fjällvänner? Skicka in den till johnil@telia.com.

Publicerade bidrag belönas.

Besök fjällklubbens hemsida!

Besök gärna fjällklubbens hemsida! Här kan du läsa det senaste som skett eller skall ske inom hela klubben. Här kan du också besöka klubbens webbshop där du kan köpa trevliga klubbprodukter. En T-shirt, en trevlig mugg, mysig mössa eller varför inte en tygkasse med SFK-logga som du kan ha när du handlar och kan skippa de förhatliga plastkassarna.

Adressen finner du nedan.

Fjällmiljö - Fjällkunskaper - Fjällupplevelser

www.fjallklubben.se